

Explanatio sancti Thomae

Do prius aliqui resurgent et sic non erit omnium resurre
ctio simul quod est contra illud. 1. cor. 15. In momento
in ictu oculi in nouissima tuba tc. Respondeo dicendum
est q̄ duplex est hic opinio. quidam enim dicunt q̄ resurre
ctio non erit simul. sed primo mortui venient cū christo
Et tunc in aduentu christi viui rapientur in nubibus et
in illo raptu morientur et resurgent. Et ideo quod dicit
esse in momento. intelligitur quia in modico tempore fi
et. Et si dicatur q̄ erit in instanti. tunc non est hoc refe
rendum ad totam resurrectionem omnium. sed ad resurrecti
onem singularium. q̄ singulus resurget in instanti. Alij
vero dicunt q̄ omnes simul et in instanti resurgent. Q̄
ergo dicit resurgent primi. denotat ordinem dignitatis no
temporis. Sed videretur hoc difficile. quia de viuis mul
ti erunt probati in persecutione antiripi. qui dignitate p̄
cellent multos prius defunctorum. Et ideo videretur alter
esse dicendum q̄ omnes morientur et omnes resurgent. et
q̄ simul. Hec apostolus dicit hic q̄ illi prius resurgent
q̄ isti. sed q̄ illi prius resurgent q̄ isti occurrant. Aposto
lus ergo non ponit ordinem resurrectionis ad resurrecti
onem. sed ordinem ad raptum vel ad occurrentia. Nam pri
mo veniente domino morientur qui inuenientur viui: et
tunc statim cū illis qui prius mortui fuerint resurgent
rapientur in nubibus tc. ut apostolus hic dicit. Et aut
hec inter bonos et malos differentia. quia mali remane
bunt in terra quaz dilexerunt. boni rapientur ad christum
quem questerunt Matth. 24. Ibi fuerit corpus ibi con
gregabuntur et aquile. In resurrectione etiam iancti con
forabuntur christo non soli huius ad gloriam corporis.
Philip. 3. sed etiam quantius ad suos: quia christus erit in
nube Actu. 1. Et nubes suscepit eum. Et quēadmodum
vidistis eum tc. Sic et sancti a nubibus rapientur. Et
quare hoc: Ad ostendendum eorum deformatum. In veteri
etiam testamento gloria apparuit per modū nubis. 3. reg. 8.
Dominus venit in nebula. Hec nubes erunt preparare
virtutem diuinam ad ostensionem glorie sanctorum. Vel ipsa ful
gentia corpora gloriozum videbuntur malis quedam
nubes qui erunt in terra. Matth. 25. Ecce sponsus ve
nit exite obuiā ei. Deinde cū diē. Et sic semper tc. Oste
dit beatitudinem sanctorum quia semper erunt cum domino eo
fruentes. Joh. 14. Item veniam et accipiam vos ad
meipsum ut vbi ego sum et vos sis. Doc sancti desiderat
Philip. 1. Desiderium habens dissoluī et esse cum chris
to. Deinde cū dicit Iacob tc. Concludit consolationem
habendam esse de mortuis dicens: Ex quo sancti resur
gunt et nullum detrimentum psequeantur; ergo de mo
ribus consolamini Isa. 40. Consolamini consolamini po
pule meus dicit dominus deus vester.

Capitulum quintum.

De temporibus autem et momentis fra
tres non indigetis ut scribamus
vobis. Ipi enim diligenter scitis q̄
dies domini sicut fur in nocte ita ve
net. Cum enim dixerint pax et securitas: tūc re
pentinus eis supueniet interitus sicut do
lor in viro habētis et nō effugiet. Vos autem
fr̄es nō estis in tenebris ut vos dies ille tā
q̄ fur comprehendat. Dēs enim vos filii lucis
estis et filii dei. Nō sumus noctis neq̄ tene
bras. Igitur nō dormiamus sicut et ceteri is
vigilemus et sobrij simus. Qui enim dormi
unt nocte dormiūt: et q̄ ebrij sūt. nocte ebrij
sunt. Nos autē q̄ diei sumus. sobrij sumus.
induti locū fidei et charitatis. et galea spē
salutis. quoniā nō posuit nos deus in irā.
sed in acquisitionē salutis p̄ dñm n̄m iesum
christum qui mortuus est pro nobis: ut siue
vigilemus: siue dormiamus simul cum illo
viuamus. Propter quod consolamini inui
cem et edificate alterū sicut et facitis.

Supra corerit in eis corrigenda: hic monet eos in fatu
rum. et primo ponit monitionem. Secundo orationē ibi
Ipsie autem deus tc. Hec autē duo sunt nobis necessaria
quia bona que facim⁹ sunt ex libero arbitrio. et ideo indi
get hō monitione et gratia. q̄ ideo oratione. Circa primū
duo facit. quia primo horat ut preparet se ad futurū ins
cū. Secundo ostendit preparandū modū ibi. Propter
quod consolamini tc. Item prima in duas. quia p̄mo
ostendit qualis sit conditio futuri iudicij. Secundo quali
ter p̄parent se ad illud ibi. Igitur non dormiamus tc.
Item prima in duas. q̄ primo premunit conditionē fu
turi iudicij. Secundo expōnt ibi. Cum enim tc. Hē primo
quietat eorum sollicitudinē circa scientiā futuri aduentus
Secundo ostendit quid circa illū sciat ibi. Ipi enim tc. Di
cit ergo Necesse erat et scriberē de premissis. q̄ indig
stis. Sed de temporib⁹ ies estate hyeme vel port⁹ q̄ ūga
futura sunt nō erat necesse. q̄ q̄dā de his sūt soli diuine
sciente refuta. Mar. 2. 4. et Mar. 13. De die illa ut ho
ra nemo scit. neq̄ angeli in celo. neq̄ filius nisi pater tc.
Act. 1. Non est vīm noscere tpa vīl momenta tc. Ecl. 7.
Quid necesse est hōi maiora se q̄rere cū ignoret q̄d codi
cat sibi in vita numero dierū vite sue tc. Et ideo hoc non
est necesse scribere. q̄ illō q̄d scientiā est vos scitis. quia
sez dies dāi in nocte. Hāc autē oēs dies dñi. p̄s. Ordinat
ione tua pseuerat dies. Sed iste specialit̄ est dñi. q̄ faci
et in oīb⁹ ūga voluntate q̄ ipse in bonis q̄ p̄ducunt ad si
nē p̄scūa deo. s. salutē. 1. ibi. 2. Gult oēs hōes saluos
fieri tc. In malis p̄pūnient p̄s. Cum accepto ūga iusti
tias iudicabo tc. Hē vēlet sic fur. Lex impremitato.
Lu. 12. Si sciret p̄familias qua hora fur vēlet tc. 2.
P̄s. Aduentus dies dñi sicut fur Apo. 3. Genitā tibi
tanq̄ fur. Quod autē dies dicitur venire in nocte: Sed scie
tū q̄ vtrūq̄ ē. q̄ in die vēl. p̄p̄ manifestatiōē cordiū. 1.
cor. 4. Quoadusq̄ vēlat dñs q̄ et illūabit ab ecclita te
nebraz et manifestabit ūfili cordiū. s. in nocte. p̄p̄ ūcerti
tudine. Mar. 2. 5. Mēdia nocte claimor fact⁹ ē. Ecce ūpō
fus venit tc. Incertū enim ē qua hora erit. Deinde eū
vicit. Cum enim dixerit tc. Expōnūt q̄ dicerat. et p̄mo q̄tū ad
malos. Secundo q̄tū ad bonos ibi. Vos autē tc. Circa p̄
mū duob⁹ fact⁹. P̄io describit p̄spūtūne maloz. Secundo
p̄iculū more. Hē ḡ vēlet sic fur. q̄ ex ipso. Cum enim
dixerint Pax q̄tū ad p̄sentia. dū trāq̄llē viuit sic deci
pūnt Sap. 14. In magno viuētes in sciēte bello tot et
tā magna mala pacē appellat tc. Et securitas q̄tū ad fa
tura. Lu. 12. Aliā mea iusta habeat bona repōta iānos
plimos. req̄scere: comedere: bibere et ep̄lare tc. 3. oīa Lu.
21. Crescentibus hominib⁹ p̄ timore tc. Ergo nulla se
curitas. Solutio ē duplex. Una q̄a est Augustini que
talis est. In tempore illo aliqui erunt boni et bīs affligi
tur: lugebunt et expectabunt. Et de hoc dicitur. Luce
vicesimoprimo. Crescentibus ex carentia voluptratum:
et abundantia malozum et cetera. Sed in malis erit pa
et securitas. Aliā datur solutio in glōa. Deinde cum

in epistolam I ad Thessalonicenses v

vicit. Tunc repentinus et cetera describit periculum a quatuor. Primo quia subitum ibi. Repentinus. Isa. 30. Subito dum non speratur veniet contritus eius. Secundo mortiferum ibi. Interitus. Job. 18. Calcer super eum quasi rex interitus tecum. Tertio afflictum ibi. Dolor. ps. Ibi dolores ut parturientis tecum. Quarto in evitable ibi. Non effugient Job. 11. Effugii peribit ab eis. Ab ira dei nunc est effugere ad eius misericordiam ibi. vero non est tempus misericordie sed iusticie. Deinde cum dicit. Nos autem tecum expedit quod dixerat quod ad bonos et duo facias quod per me excipit bonos a proximo malorum. Secundo ratione assignat. ibi. Deus enim vos tecum dicit ergo. Non estis in tenebris quia illuminati estis per spiritum de illo die ideo vos non estis impreclusi. Jo. 3. Qui sequitur me non ambulat in tenebris sed habebit lumen vite tecum. Et huius ratio est ibi. Deus enim vos tecum. Atruit enim quod sunt filii lucis et dei. Filii autem aliecius rei in scriptura dicuntur aliqui propter abundantiam in re illa. Isa. 5. In cornu filio olei id est colle habente multum oleum. Qui ergo participat multum de die et luce dicuntur eorum filii. Hec lux est filius christi. Job. 8. Ego sum lux mundi tecum. Cedite in lucem ut filii lucis sitis tecum. Item dicit. Sicut enim ex luce fit dies ita ex fide christi fit dies secundum honestas honoris operi. Ro. 13. Proximorum precessit tecum. Et ideo non estis filii noctis id est infidelitatis neque tenebrarum id est pecatorum. Roma. 13. Abhiciamus ergo a nobis opera tenebrarum tecum. Deinde cum dicit. Ergo non dormiamus tecum ostendit qualiter se preparent ad illi aduentum et primo qualiter per vltionem malorum. Secundo per oblationem bonorum ibi. Induti tecum. Circa primum duo facit quod primo ponit monitionem. Secundo eius rationem ibi. Qui enim dormiunt tecum. Dicit igitur. Ex quo dies domini est sicut fuit. Luc. 12. Si sciret paterfamilias quia hora fuerit vigilares et quod tecum. Ergo vos quia fecitis vigeatis. Unde dicit. Ergo non dormiamus somno peccati. Ephe. 5. Surge qui dormis et exurge a mortuis tecum. Item nec pigritie. Proverb. 6. Usquequo piger dormitis tecum. Sed vigilamus per sollicitudinem. Matt. 24. Vigilate itaque tecum. Et ad hoc est necessarius et sobri simus ut et corpus et mens sint sobria id est non occupata voluntatibus et curia mundi. Luke. 21. Attende vobis nocte fore grauenatur corda vestra crapula et ebrietate tecum. pme. Pet. 5. Sobri estote et vigilate tecum. Ratio ante huius est et ex temporis cogruitate quia qui dormiunt vel ebrij sunt aliquando faciunt in nocte. Sed nos non sumus in nocte. Ergo tecum dicit ergo. Qui enim dormiunt id est temporis noctis deputant quieti diem vero operationi. ps. Omnes est sol et congregati sunt et in cubilibus suis collocabunt. Terrarium. Exhibit homo ad opus suum et ad operationem suam usque ad vesperam. Item abstinent et vino in die propter negotia exercenda sed de nocte tantum non curant Job. 2. 4. Oculus a dulteri obseruat caliginem. Dominus ergo et ebrietas est nocti conueniens: eo quod nocte infidelitas et tenebris peccatorum occupati sunt ebrij per amorem presentium non habentes spem futurorum. Ephe. 4. Delaperantes tradiderunt se impudicitie in operatione inimicorum omnium in avaricia tecum. Nos autem pertinentes ad diem honestatis et fidei simus lobizij. Ro. 13. Honeste ambulemus in die tecum. Deinde cuz dicit. Induti tecum ostendit quomodo se preparent per bona. Et primo ponit monitionem generalē. Secundo specialem ibi. Propter quod tecum. Item prima in duas quia primo ponit ipsam monitionem. Secundo rationem eius ibi. Quoniam non posuit tecum. Sunt autem in homine duo principia membra que confuerunt in bellis protegi scilicet cor quod est principium vite et caput scilicet principium

motus exterioris a quo sunt sensus et aliquo modo nervus. Et protegitur cor lorica: caput galea. Spiritualis vita in nobis est christus per quem anima vivit: et dominus in nobis per fidem habitat. Ephe. 3. Habitare christum per fidem in cordibus vestris. pme. Job. 4. Qui manet in charitate secundum deo manet et deus in eo tecum. Qui informat fidem. Et ideo debemus habere fidem et charitatem. Unde dicit. Lorica fidei et charitatis quod pregit vitalia et galea spiritusque est principium nostre spiritualis quod est ex intentione finis quam speramus asequi. Deinde cum dicit. Num non potest nos tecum ostendit rationem quod in nobis operatur. Et primo ex preordinatione divina. Secundo ex gratia christi. Tertio ostendit modum consequende salutis. Dicit ergo. Quoniam nos posuit id est non ordinavit. Jo. 15. Posui vos secundum sanctos ut eatis tecum. Deus in iram id est ad hoc ut consequamur eius ira. Sap. pmo. Deus moritur non fecit. Zech. 13. Numquid voluntatis mea est mors impia dicit dominus deus tecum. Sed in acquisitione id est in acquiramus salutem. Dat. 11. Regnum celorum vim patitur et violenti rapunt illud tecum. pme. Pe. 2. Vos estis genus electum regale sacerdotium tecum. Et hoc per gratiam christi. Ideo dicit. Per dominum nostrum tecum. Ac. 4. Non est aliud nomen sub celo datum dominibus in quo oporteat nos salvos fieri tecum. Saluator nos mortendo pro nobis. I. Pe. 3. Virtus est iustus pro iustis ut offerret nos deo mortificatos quidem carne: vivificatos autem spiritu. Et modulus pueniendi est quia christus docuit nos operando salutem nostram et hoc moriendo et resurgendo. Ro. 4. Traditur est propter delicta nostra et resurrexit propter iustificationem nostram. Et ideo dicit. Sine vigilamus sive dormiamus simul cum illo vivemus. Ro. 14. Sine vivimus sive morimur domini sumus. Deinde cum dicit. Propter quod tecum docet nos quod prepareremus nos quoniam ad speciales conditions personarum. Et circa hoc tria facit: quod prius ostendit quod se debent habere ad egales. Secundo quomodo subditi se habeant ad prelatum ibi. Rogamus autem tecum. Tertio quod prelati ad subditos ibi. Rogamus autem tecum. Debemus autem equalibus consolationem in aduersis. Unde dicit. Consolamini inquiete. In edificationem in exemplis. Unde dicit. In edificationem tecum. Ro. 14. Que edificationis sunt inquiete custodiad tecum. Subditi autem ad prelatos primo debent beneficiorum recognitionem. Secundo charitatem. Tertio pacem. Unde dicit. Ut noueritis id est ut recognoscatis beneficia eorum. Heb. vlti. Memetote propositorum vestrorum tecum. Noueritis inquit primo ex preciis quia maximus labore ferunt pro vobis: unde qui laborant inter vos pro bono vestro. 2. Thys. 2. Laboris sicut bonus miles christi tecum. Secundo ex parte dei. Et ideo est habenda reuerentia ad eos sicut ad deum. Unde dicit. Et precent vobis in domino id est vice domini. 2. Cor. 2. Ego si quid donauis vobis in persona christi. Tertio ex parte vestra: quod sit vobis utilis. Unde dicit. Et comonete vos et ideo secundum debetis eis charitate abundantius. I. p. alijs. Quarto pacem propter opus. Sed contra hoc quicunq; agunt. Amos. 5. Odio habuerunt in porta corripientem tecum. Eccl. 19. Qui odit correctionem minuetur vita tecum. Sed vos habete pacem propter opus correctionis quod propter spectat ad eorum officium. Os. 5. Num loquebar illis: impunabam me gratis.

Lectio secunda.

Rogamus autem vos fratres ut noueritis eos qui laborant inter vos et placent vobis in domino et monet vos ut habeatis illos abundanter in charitate propter opus

Explanatio sancti Thome

llorum et pacem habete cum eis. Rogamus autem vos fratres, corripite inquietos: consolamini pusillanimos: suscipite infirmos: patientes estote ad omnes. Videte ne quis malum pro malo alicui reddat, sed semper quod bonum est se etiam in inuidem et in omnes. Semper gaudete, sine intermissione orate, in omnibus gratias agite. Hoc enim voluntas dei in christo iesu in omnibus vobis. Nam nolite extingui, propheetias nolite spernere. Dia autem probate, quod bonum est tenete, ab omni specie mala abstinetе vos. Ipse autem de pace sacrificiet vos per omnia ut integer spiritus vester et ala et corpus sine querela in aduentu domini nostri iesu christi seruetur. Si delis enim qui vocavit vos, qui etiam faciet. Fratres orate pro nobis. Salutare fratres oculi osculo sancto. Adiuro vos per dominum ut legat epistola hec omnibus sanctis fratribus. Gloria domini nostri iesu christi vobiscum amen.

Supradictum ostendit quod subditus debent se habere ad platos hic ostendit concordio. Et circa hoc duo facit: quod primo docet quod prelati ad sacerdotes subditos se debeant habere. Secundo generaliter quod se debeant habere ad omnes ibi. Videte ne quis tecum. Scinditur autem quod cura peccatorum ad duo debet tendere, scilicet ad retrahendum alios a peccatis et ad custodiendum seipsum. Quantum ad primum tria apostolorum dicuntur. Tripliciter enim subditus possunt pati defectum: primo in actu. Secundo in voluntate. Tertio in virtute. In actu autem quando prouumpit in actu peccatum. Et tunc sunt corrigitur. Et quod quis de omni peccato: specialiter tamem corrigendi sunt de peccato inquietudinis. Et ideo dicitur. Corripite inquietos tecum. Non inquietum fumus inter nos tecum. Eccl. 19. Corripe primum antequam committeris quod da locum timori tecum. In voluntate vero quod non aggreditur magna quia deinceps propter aduersitatem peccata procedentia. Unde dicitur. Consolamini pusillanimos. Pusillanimus est non habens animum ad magna timens ne deficiatur. Isa. 35. Dicite pusillanimos confortamini et nolite timere tecum. Job. 4. Vacillantes confirmaverunt manus tue tecum. In virtute autem quando vel ex infirmitate peccant vel debilitantur in bono actu et illi sunt souendi. Unde dicitur. Suscipite, in visceribus charitatis souendo infirmos quod est virtus debilis vel ad resistendum malis vel ad faciendum bona. Ro. 15. Debemus nos firmiores imbecillitates infirmorum sustinere tecum. Preter autem debet se custodire a defectu cuiuscunq; modi et maxime ab impatiencia quod ipse portat totum pondus multitudinis Numeri. 11. Non possumus solus sustinere oculum, hanc multitudinem quod grauis est inibi tecum. Et ideo dicitur. Patientes estote ad omnes. Proverbi. 19. Doctrina viri per patientiam noscitur. Bene patientes erunt ut annunciantur. Deinde enim dicitur. Videte ne quis tecum ostendit generaliter quod se habeant ad omnes. Et circa hoc duo facit: quod primo ostendit qualiter omnes in quibusdam debeant se habere. Secundo quid in omnibus ibi. Dia autem. Circa primum tria facit: quod primo ostendit quod se debeant habere ad primum. Secundo quod se habeant in his quod ad deum sunt ibi. Semper gaudete tecum. Tertio quod se debeant ad eius dona ibi. Spiritum nolite tecum. Quantum ad proximum debent se habere ut non inferant ei mala: et ut studeant ei benefacere. Unde dicitur. Dixi supra in speciali: si

nunc in generali dico: ne quis malum tecum. Si reddidi retribuentibus mibi mala. Sed contra. Multo tamen vindicta petitur coram iudice. Respondeo. Sicut actus moralis sumus fin intentione finis: sic ad duo potest esse intentio vel ad malum illius: ita quod quietat ibi. Et hoc est illicitum et exiliuore vindicetur. Vel ad bonum correctionis seu iusticie et correctionis rei publicae et sic non reddit malum pro malo: sed bonum scilicet correctionem. Quantum ad secundum dicitur. Sed semper quod bonum est tecum. Et dicitur. Exortamini et non faciatis, quia tu ex te debes sumere occasionem bene faciendo ad proximum tuum et non expectare quod ipse de tibi occasionem bene faciendo sibi. Unde potest. Inquire pacem et persequere eam tecum. Ro. 12. Moli vinci a malo ut scilicet sis tractus ab eo ad malum faciendo: sed vincere in bono malum retrahendum ad bonum. Sal. v. 16. Dum tempus habemus opemur bonum ad omnes tecum. Deinde enim dicitur. Semper gaudete tecum, ostendit quod se debeant habere quo ad deum: ad que tria oportet habere. Primo gaudere de ipso. Unde dicitur. Semper gaudete scilicet de deo: quodque melius proueniat est incomparabile bono quod est de ipso. Et id nullum malum illud interrum pat: unde dicitur. Semper gaudete. Secundo orare, per beneficiis suscipiendum ibi. Sine intermissione orate. Lu. 18. Oportet semper orare et nunquam desistere. Hoc quod potest hoc esse: Respondeo dicendum est quod hoc potest esse tripliciter. Primo quod ille semper orat qui statutas horas non intermitit. Simile habet. 2. Reg. 9. Tu comedes panem in mensa mea semper. Secundo sic. Semper id est continuo orare: hunc orationem sumit pro effectu orationis. Est enim oratio intercessio desiderii: quia quando desidero aliquid tunc illud orando peto. Unde et oratio est petitio decentior a deo: et ideo desiderium habet vim orationis. Ps. 10. Deinde prius parvum exaudiunt dominus. Dia ergo que facimus ex desiderio prouenient. Ergo oratio in bonis que facimus manet in virtute: quia bona que facimus ex desiderio bono proueniunt. Gl. 5. Non cessat orare qui non cessat bene facere. Tertio quod ad cuncta orationes scilicet faciendo elemosynam in virtute patrum. Ille scilicet orat qui elemosynas dat: quod qui elemosynam accepit orat pro etiam te dormiente. Item tertio orare pro beneficiis suscipiendum et gratias agere pro susceptis. Ideo dicitur. In omnibus scilicet bonis et aduersis gratias agite. Ro. 8. Diligenit enim deus omnia cooperantur in bonis tecum. Col. 2. Abundantes in illo in gratiarum actione. Phil. 4. Cum gratiacione. Nec est enim voluntas tecum perinde. Tertio. Qui vult oculos hostes saluos fieri et ad agnitionem veritatis venire. Deinde enim dicitur. Spiritus nolite tecum ostendit quod se habeant ad dona dei. Et ipso est ea non impediri. Secundo quod ea non contemnatur ibi prophetias tecum. Spiritus autem sanctus est persona diuina incorruptibilis et eterna: unde in sua substantia extingui non potest sed tamen scilicet quis extingueret spiritum: uno modo seruare ei: et extinguendo vel in se vel in alio. Ro. 12. Spiritus fermentus. Cum enim aliquis aliquid bonum ex seruatore spiritu sancti vult facere: vel etiam cum aliquis bonum motu surgit et ipse impedit: extinguit spiritum sanctum. Act. 7. Nos semper spiritum sanctum resiliunt. Alio modo mortaliter peccando. Spiritus enim sanctus in se spiritum vivit sed in nobis vivit quoniam facit nos in se vivere: sed quoniam peccat mortaliter non vivit in ipso spiritu sancto. Cap. 1. Spiritus enim sanctus discipline effingit scilicet tecum. Tertio modo occultando. Quasi dicitur. Si donum spiritus sancti haberes vivi in eo ad utilitatem proximorum. Eccl. 20. Sapientia abscondita et thesaurus inuisitus que utilitas in utriusque. Mat. 5. Nemo accendit lucernam et ponit eam sub medio tecum. Prophetias nolite tecum. Aliqui enim apud istos spiritum proprie tie erant pollentes qui ab ipsis reputabantur insani: ipsi me Cor. 14. Emulamini spiritualia magis atque per prophetias. Vel prophetias, id est diuinam doctrinam. Exponentes